

PROMĚNY NÁRODNOSTNÍHO SLOŽENÍ ČESKÝCH ZEMÍ

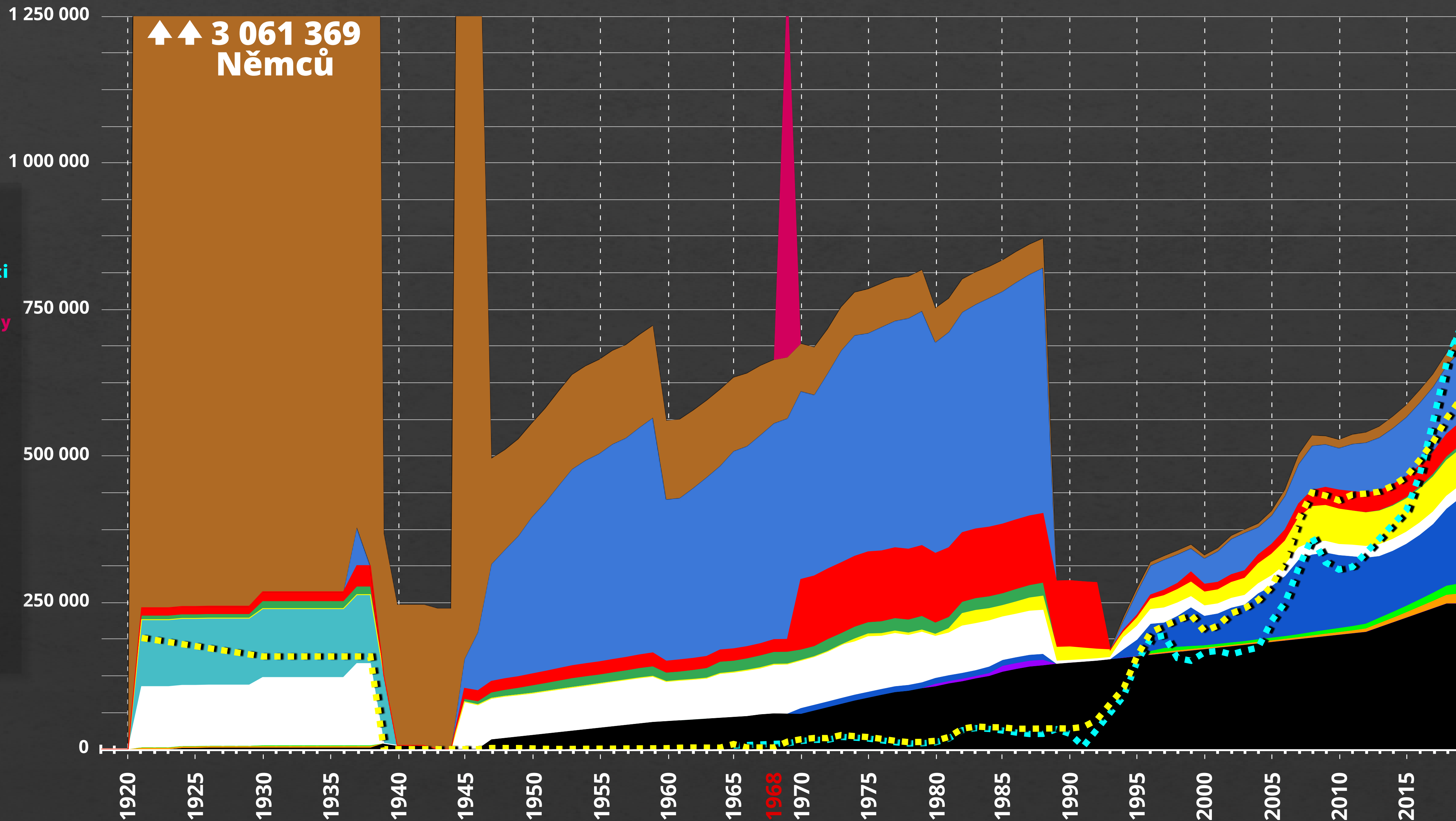

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Factsheet projektu Příběhy těch, co museli jít
(reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001446)

Legenda

Sociálně organizované zapomínání a vzpomínání aneb dějiny názvu jednoho žateckého náměstí (1918–2020)

Jedním z mechanismů budování stále nové „kolektivní paměti“ je „sociálně organizované zapomínání“ a „sociálně organizované vzpomínání“.

Sociálně organizované ZAPOMÍNÁNÍ je záměrné vylučování, potlačení, represe některých prvků minulosti. Současně s ním probíhá sociálně organizované VZPOMÍNÁNÍ – tedy záměrné vymýšlení, zdůrazňování a popularizace určitých prvků minulosti a současnosti. Úkolem těchto souběžných procesů, je legitimizace nového, „čistšího“ uspořádání představované režimem, který tento proces organizuje.

Organizované zapomínání a vzpomínání se projevuje v propagandě, způsobu psaní o předchozích režimech či historických obdobích, odstraňováním starých pomníků a budováním nových, ale také přejmenováváním názvů budov, ulic, čtvrtí i celých měst.

Do roku 1918 – Kaiser Franz Josef-Platz

1918–1938 – Ringplatz

1938–45 – Adolf Hitler Platz

1948–89 – Náměstí VŘSR

Po roce 1989 – Náměstí Svobody

Více o tomto fenoménu v Československu např.:

Nancy Wingfield. The Politics of Memory: Constructing National Identity in the Czech Lands, 1945–1948. *East European Politics and Societies* 3 (2000).

Problémy s cizinci a národnostními menšinami ve statistikách

Zdroj:

Cizinci v České republice podle dat sčítání lidu. ČSÚ, Praha 2014. Online: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cizinci-v-ceske-republice-podle-dat-scitani-lidu>

Lucie Trlifajová, Cizinci ztraceni v počtech? Metodika práce s daty o cizincích ve veřejně dostupných databázích. Praha: MKC Praha, 2015.

Online: https://mkc.cz/doc/Metodika_prace_s_daty_o_cizincich_ve_verejne_dostupnych_databazich.pdf

Ines Koeltzsch, *Praha rozdělená i sdílená*, Praha: NLN, 2016.

Národnostní struktura obyvatel. Praha: ČSÚ, 2014. Online: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

Květa Kalibová. Romové z pohledu statistiky a demografie. In: *Romové v České Republice*. Praha: Socioklub, 1999.

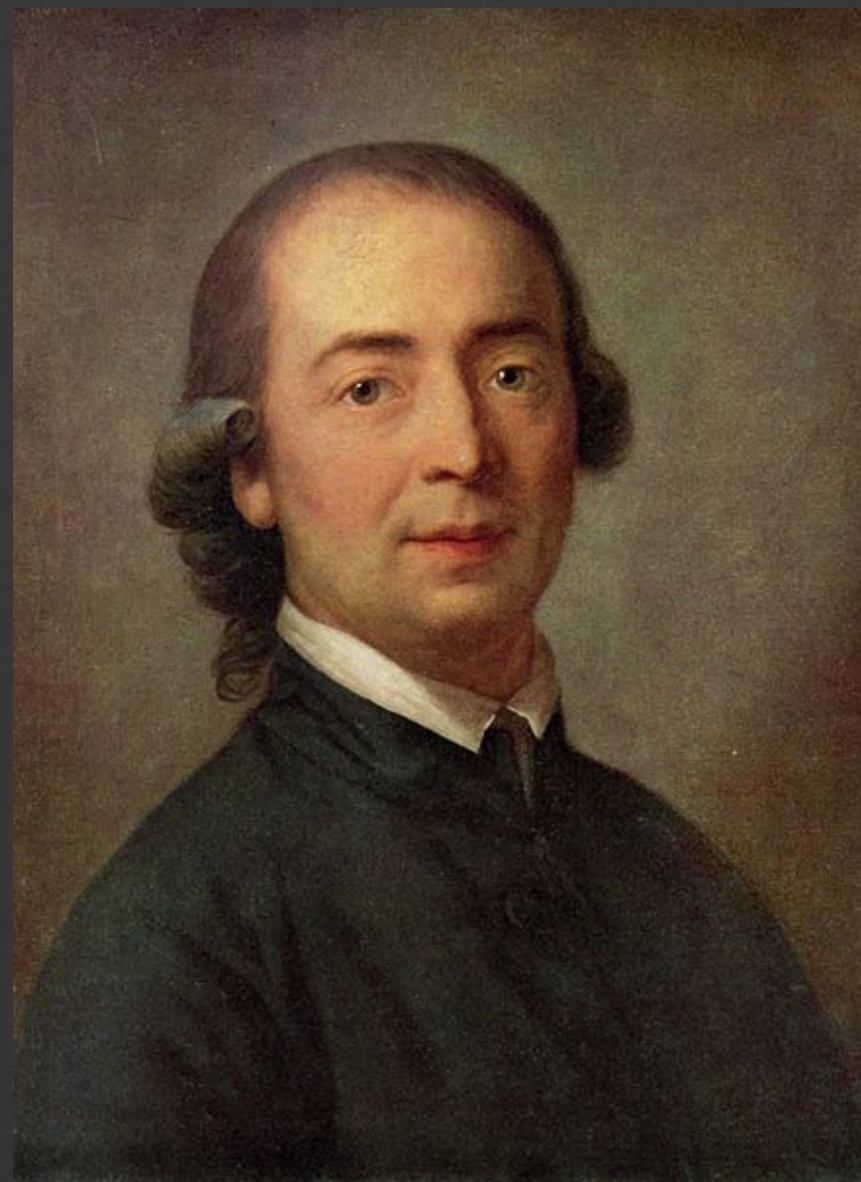
Komplikace s pojmem „národ“

Pojem národ je odvozen z latinského nasci, tj. být narozen. Kulturně je národ skupina lidí spjatých společnou řečí, náboženstvím, historií a tradicemi. Politicky je národ přirozeným společenstvím, jehož projevem je třeba touha po státnosti. Psychologicky je národ skupinou lidí, kteří se od jiných liší sdílenou loajalitou či citovými pouty, třeba vlastenectvím. Zvláštního významu nabyla dvě navzájem odlišná pojetí národa:

Středoevropské pojetí: „Jazyk spojil lidi v národ.“

(Johann Gottfried Herder, 1744–1803)

Středoevropská představa o národním státu, jež rozhodujícím způsobem ovlivnila též české národní obrození, čerpá z německého romantismu (Herderovo učení o duchu národa – Volksgeistlehre). Vychází z myšlenky, že pro příslušnost k danému národu je rozhodující narozením podmíněná příslušnost k určité národnostní skupině, jejíž duchovní pospolitost je dána společným jazykem.

Johann Gottfried Herder, 1785 (autorem portrétu je Anton Graff)

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Johann_Gottfried_Herder_2.jpg

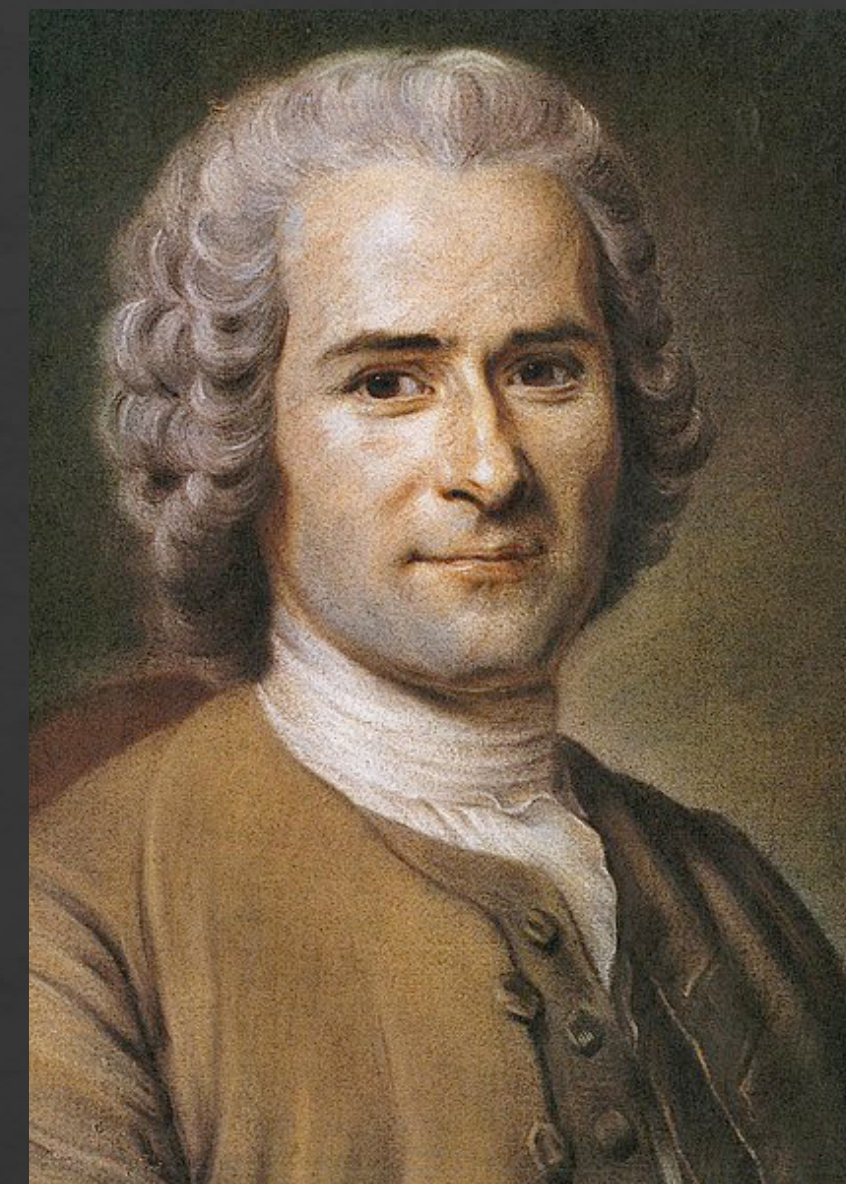
Převzato z: <http://museum-digital.de/nat/index.php?t=objekt&oges=917>

Zdroj: Andrew Heywood. *Politologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 138–143.

Západoevropské (anglosaské) pojetí: Národy jako politická společenství

(Jean-Jacques Rousseau, 1712–1778)

Národ je skupina lidí spojená společným občanstvím. Klíčová je občanská loajalita, vůle občanů identifikovat se se svým národním státem – bez ohledu na kulturní, etnickou či jinou loajalitu. Ve středověku, třeba za Karla IV., se za Čechy považovali lidé narození či žijící v Čechách bez ohledu na jazyk, kterým mluvili. V USA se z přistěhovalců konstituoval zcela nový národ.

Jean-Jacques Rousseau, druhá polovina 18. století (autorem portrétu je Maurice Quentin de La Tour)

Zdroj: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques_Rousseau_\(painted_portrait\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Jacques_Rousseau_(painted_portrait).jpg)

Kontinuita rasistického diskursu vylučování

PROMĚNY NÁRODNOSTNÍHO SLOŽENÍ ČESKÝCH ZEMÍ

Seznam zdrojů:

BUTLER Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge 1990.

Český statistický úřad. *Národnostní struktura obyvatel*. Praha: ČSÚ, 2014. Online: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

Český statistický úřad. *Cizinci v České republice podle dat sčítání lidu*. ČSÚ, Praha 2014. Online: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cizinci-v-ceske-republice-podle-dat-scitani-lidu>

DOUGLAS Mary. *Purity and Danger*. Routledge and Keegan Paul, 1966.

KOELTZSCH Ines, *Praha rozdělená i sdílená*, Praha: NLN, 2016.

HEYWOOD Andrew. *Politologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 138–143.

KALIBOVÁ Květa. *Romové z pohledu statistiky a demografie*. In: *Romové v České Republice*. Praha: Socioklub, 1999.

SPURNÝ Matěj, *Nejsou jako my*. Antikomplex. Praha, 2011.

TRLIFAJOVÁ Lucie. *Cizinci ztraceni v počtech? Metodika práce s daty o cizincích ve veřejně dostupných databázích*. Praha: MKC Praha, 2015. Online: https://mkc.cz/doc/Metodika_prace_s_daty_o_cizincich_ve_veřejně_dostupných_databázích.pdf.

WINGFIELD Nancy. *The Politics of Memory: Constructing National Identity in the Czech Lands, 1945–1948*. East European Politics and Societies 3 (2000).

Seznam obrazového materiálu:

SOCIÁLNĚ ORGANIZOVANÉ ZAPOMÍNÁNÍ A VZPOMÍNÁNÍ ANEB DĚJINY NÁZVU JEDNOHO ŽATECKÉHO NÁMĚSTÍ (1918-2020)

Kaiser Franz Josef-Platz, Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci. [online] [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: <https://www.muzeumzatec.cz/kalendar-vzpominka-na-cisare.html>

Saaz Ringplatz mit Rathaus. [online] [vid. 31. 1. 2022] Dostupné z: https://www.sberatelstvi.cz/foto/produkty/1512552881_obr_194.jpg

Adolf Hitler Platz, 9.10.1938. Zdroj: HLAVÁČEK, Petr; KOPIKA Jiří. *Zmizelé Čechy – Žatec*, Praha: Paseka, 2010, s.54.

Náměstí VŘSR, 1949. Zdroj: MALLOTA, Petr et al. *Žatec ve třetím odboji*. Praha: ÚSTR, 2010. [online] [vid. 8. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/katalog.pdf>

JEŽEK, Jan. *Náměstí Svobody, 2016* [online] [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: <http://www.chizatec.cz/chi-tradicnim-partnerem-zatecke-docesne-2016/?arc=752&back=1>

PROBLÉMY S CIZINCI A NÁRODNOSTNÍMI MENŠINAMI VE STATISTIKÁCH

RAJLICH, Jan. *Grafický design Sčítání lidu, domů a bytů 1980*. Brno: Moravská galerie, inventární číslo: GD 22417. [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.GD_22417

Sčítací arch prvního československého sčítání lidu, 15. února 1921. [online] [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/95-let-od-prvniho-ceskoslovenskeho-scitani-lidu>

KOMPLIKACE S POJMEM „NÁROD“

GRAFF, Anton. *Johann Gottfried Herder, 1785*. [online] [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: <http://museum-digital.de/nat/index.php?t=objekt&oges=917>

DE LA TOUR, Maurice Quentin. *Jean-Jacques Rousseau*. [online] [vid. 8. 12. 2021]

Dostupné z: <https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/joconde/07930000144>

KONTINUITA RASISTICKÉHO DISKURSU VYLUČOVÁNÍ

„Označení Židů bez výjimky.“ *Lidové noviny*, Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany, 6.10.1941, s.1-2. [online] [vid. 31.1.2022]

Dostupné z: <http://kramerius.kr-olomoucky.cz/search/i.jsp?pid=uuid:bdc405b0-e5f9-11dc-bfb2-000d606f5dc6>

„Německá universita zrušena.“ *Svobodné slovo*. Praha: Melantrich, 19.10.1945, s. 1.

„Cikánů je v pohraničí mnohem více, než jich zde bylo v době předválečné.“ *Sever: krajský týdeník KSČ pro severočeské pohraničí*. Ústí nad Labem: Krajský výbor KSČ, 31.12.1946.

Cikánské hordy v pohraničí – důkaz konsolidace? *Náš hraničář*, II/1, 17.1.1947, str. 7-8. Zdroj: SPURNÝ, Matěj, *Nejsou jako my*. Antikomplex, Praha.

PUJMANOVÁ, Marie. „Nevědí, či jsou...“ Zdroj: HLAVINKOVÁ, Lucie, *Kdo šije u Podolské?* Praha: Motto, 2019, str. 117.

KOPECKÝ, VÁCLAV. „Ideologický přerod v naší zemi.“ Zdroj: *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha : Nakladatelství Lidová demokracie, 29.5.1949, str. 1.

„Jedovatá slina.“ *Forum : měsíčník zahraničních studentů v ČSSR*. Praha: Univ. 17. listopadu. 7/1968, str. 4

ALAMGIR Alena. *Race is elsewhere: state-socialist ideology and the racialisation of Vietnamese workers in Czechoslovakia*. Race and Class 54, no. 4 (2017); 67-85.

Volební plakát *hnutí Otevřená radnice Most*. [online] [vid. 31.1.2022]

Dostupné z: https://www.romea.cz/aaa/img.php?src=/img_upload/03ec66ac77713bab242255f6194ad3ff/havet.jpg&w=200

Parlamentní listy, 27.01.2016. [online] [vid. 31.1.2022]

Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Migranti-se-chovaji-jako-parazite-a-obtizny-hmyz-sajici-nasi-krev-Evropu-terrorizuji-gangy-uprchliku-Hloupost-Sobotky-Robert-Fico-uderil-a-toto-nam-rekli-Babis-Skromach-Filip-ci-Keller-419177>